

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ АНАТОЛІЯ АВДІЄВСЬКОГО
АСОЦІАЦІЯ ДІЯЧІВ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

*III Міжнародні науково-практичні читання
пам'яті академіка Анатолія Авдієвського
6 – 7 березня 2019 року*

Київ -2019

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ АНАТОЛІЯ АВДІЄВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНА ВСЕУКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА СПІЛКА
АСОЦІАЦІЯ ДІЯЧІВ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

СУЧАСНА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА

ВИПУСК III

МАТЕРІАЛИ

**III Міжнародних науково-практичних читань
пам'яті академіка Анатолія Авдієвського**

***НПУ імені М.П. Драгоманова
КИЇВ – 2019***

УДК 371.134:78

Сучасна мистецька освіта: матеріали III Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського. Випуск III /Укл.: доктор пед. наук, проф. А.В. Козир. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. – 374 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 10 від 22 червня 2019р.).

І.Г. Коваленко

кандидат педагогічних наук, професор кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені М.П. Драгоманова

МЕТОДИ ОПТИМІЗАЦІЇ ХОРМЕЙСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У загальній системі вищої педагогічної освіти вагоме місце посідає підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва, загальноосвітня діяльність яких спрямована на формування загальної і художньої культури, що сприяє її гармонійному розвитку і є показником інтелектуального й духовного розвитку суспільства і держави. У Державній національній програмі “Освіта” (Україна ХХІ століття), Законі України “Про вищу освіту” наголошується на необхідності підвищення якості підготовки педагогів, формуванні їхніх професійних знань, умінь, навичок та професійно-особистісних якостей.

Одним з напрямків фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є хормейстерська, яка включає опанування хоровим співом, майстерністю хорового диригування, вміннями хорового аранжування та знаннями з теорії та методики хорового мистецтва. Найвищим проявом усвідомлення студентами необхідності використання знань та умінь з основних дисциплін хормейстерського циклу є успішне їх застосування на практиці, адже їх не можна ні засвоїти, ні зберегти поза діяльністю. Тому в процесі практичних занять із хорового диригування, хорового класу, практикумі роботи з хором увага акцентується не тільки на засвоєнні знань, а й на оволодінні студентами основними методичними вміннями. Проте зазначимо, що в ході хормейстерської підготовки ці методи ще не знаходять широкого втілення у практику. Нами було розроблено і впроваджено в навчальний процес ряд методів, керуючись, по-перше, необхідністю розвитку професійно-творчого потенціалу особистості майбутнього фахівця, по-друге, потребою впровадження нових методів і форм викладання, які б поєднували

основні функції навчання – інформативну, виховну, розвивальну. Засвоєння змісту навчального предмета здійснюється не тільки внаслідок передачі інформації, а й при використанні на заняттях активності студента, що безпосередньо впливає на формування його як особистості. Наведемо приклади деяких методів, які ми використовуємо на заняттях хорового класу та хорового диригування зі студентами - майбутніми вчителями музики.

Метод моделювання ситуацій репетиційної роботи з хором передбачає стимулювання студентів прагнення до роботи з хоровим колективом на основі емоційно-образної уяви стосовно конкретних ситуацій, які доведеться розв'язувати їм в майбутній хормейстерській діяльності. На практичних заняттях з хорового диригування студенти намагаються уявити рівень підготовки виконавців та стиль спілкування з хоровим колективом. Перед хоровою репетицією, коли студент виходить до хору в ролі керівника хорового колективу, ми проводимо з ним попереднє обговорення майбутньої репетиції з елементами відповідей на запитання, які вимагають активного спілкування з колективом. Наприклад, такі “А як Ви діятиме, якщо Ви як особистість, не сподобається учням або їм не до вподоби буде запропонований музичний матеріал?” або “Якщо Ви не отримаєте очікуваного сприйняття Ваших дій чи вимог, чи зможете Ви налагодити стосунки з хоровим колективом?” Більшість студентів замислюються над можливою (припустимою) “ситуацією невдач” і з цікавістю шукають шляхи вирішення, коли відповідають на ці запитання. Результативним та близьким до зазначеного вище використовується метод конкретних ситуацій репетиційної роботи, який дає змогу розглядати різноманітні погляди учасників на реальні ситуації, які виникають у процесі роботи з хоровим колективом.

У діяльності вчителя музичного мистецтва як хорового диригента вміння спілкуватися та комунікативна активність є важливою професійною якістю поряд зі спеціальними знаннями, вміннями та навичками. Комунікативність підвищує фахову компетентність вчителя музичного

мистецтва. Комунікативні якості студентів музично-педагогічного факультету виявляються і розвиваються тільки в процесі діяльності і спілкування, тому ми застосовували метод активізації комунікативного потенціалу майбутнього керівника хору. Сутність його полягає в застосуванні ефективних форм організації спілкування студентів із хоровим колективом. Використання зазначеного методу спрямовується на сумісне продукування нового оригінального бачення проблеми. Так, студентам пропонується віднайти та обґрунтувати власне бачення змістового наповнення різноманітних ситуацій, які можуть виникати під час міжособистісного спілкування між керівником хорового колективу та хором. Вони висловлюють власний погляд на подолання можливих конфліктних ситуацій, осмислюють важливість сформованості певних особистісних якостей керівника хорового колективу. Студенти відмічають, що запропоновані ситуації відображують регулятивний потенціал мотиваційної, емоційної, інтелектуальної сфер особистості.

На заняттях, де розглядається методика роботи з хором, успішно використовується ситуативно-рольовий ігровий метод. Його мета – підвищення ефективності засвоєння знань, здобутих у процесі теоретичного викладення матеріалу, а також для надбання практичного досвіду. Наприклад, учасників хорового колективу, як відомо, поділено на хорові партії. В ролі хорового диригента виступає по черзі кожен представник хорової партії. Ми пропонуємо зіграти роль хорового диригента студентам різного типу темпераменту (холерик, сангвінік, меланхолік, флегматик), виявляючи при цьому характерні для цього типу особистісні якості. В ході гри групи хору отримують завдання з метою обговорення образу диригента та певний час на виконання. У подальшій роботі обговорюється виконання завдання, оцінювання переконливості образу, обґрунтованість аналізу позитивних та негативних якостей особистості керівника хорового колективу для успішного здійснення хормейстерської діяльності, уміння коригувати та аналізувати прояв професійно-особистісних якостей хормейстера. Ми також застосовуємо

дидактичні, творчі та імітаційні ігри. Гра, допомагаючи усунути напруження учасників, використовується для діагностики та самодіагностики професійно-особистісних якостей, вона сприяє розкриттю творчих здібностей учасників гри. Ігрові методи активізують мислення та творчу уяву студентів, проте ми з'ясували й недоліки цього методу.

На практичних заняттях із хорового класу та практикумі роботи з хоровим колективом використовується метод групових дискусій. Учасники спільно обговорюють суперечливі питання, що дає змогу побачити проблему з двох сторін. Цей метод дозволяє обґрунтовувати свою думку та переконувати інших, сприяє виробленню вміння прислуховуватися до думки інших, рахуватися з їхніми поглядами. Переваги цього методу ми бачимо в активній передачі знань, активній взаємодії. Разом із тим, такий метод потребує великих затрат часу, крім того важко контролювати ситуацію, а іноді ці чинники приводять до відволікання від теми.

Мета методу творчої уяви полягає у розробленні ідеального образу диригента-хормейстера, реалістичного бачення того, яким може й хоче стати студент. Ідеальний образ не є етапом у досягненні досконалості. Це, скоріше ще один крок, стадія на шляху розвитку, який спрямовано на зміцнення або надання завершеної форми певному погано виявленому аспекту особистості, формування бажаної якості або сукупності якостей і виробленню більш ефективного напрямку діяльності. Отже, наведені методи, на нашу думку, оптимізують та сприяють більш ефективній хормейстерській підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Вачков И.В. Основы технологии группового тренинга. Психотехника: Учеб. пособ. – М.: Ось, 2003. – 223 с.*
2. *Голик Г.Г. Психологія диригентсько-хорової діяльності. – Дрогобич: Вимір, 2000. – 108 с.*
3. *Коваленко І.Г. Методичні засади формування професійно-особистісних якостей майбутніх учителів музики як керівників хорових колективів: Навч. - метод. посіб. – К.: НПУ, 2006. – 54с.*